

13. *Thomas Ronald R. Detective fiction and the rise of forensic science.* — Cambridge University Press, 1999.

Кравивник А. А. Детективный жанр как медиум правовой культуры: философско-антропологический аспект.

Проведен философско-антропологический анализ детективного жанра как медиума правовой культуры среднего и позднего модерна. Показано, что этот жанр декларирует верховенство права, ответственность человека за свои поступки и неминуемость справедливого юридического и морального наказания. Автор отмечает важную функцию детективного текста как транслятора универсальных культурных ценностей. Установление справедливости гарантировано активной моделью фигуры следователя.

Ключевые слова: детективный жанр, Модерн, правовая культура, преступление и наказание, правосудие.

Kravivnyk G. O. Crime Fiction Genre as a Medium of Legal Culture: Philosophical Anthropological aspect.

The paper carries out philosophical and anthropological analysis of the crime fiction genre as a medium of legal culture in the middle and late Modernity. It was shown that this genre declares the rule of law, personal responsibility for deeds and inevitability of the fair legal and moral punishment. The author emphasizes the important function of the crime fiction text as a translator of universal cultural values. The restoration of justice is ensured by the active figure of the model detective.

Key words: crime fiction, Modernity, legal culture, crime and punishment, justice.

Микольченко В. С.

**СТРАТЕГІЯ ГЕРОЇКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У ВІТЧИЗНЯНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

Падіння духовно-моральних цінностей, дефіцит патріотичних почуттів у частини населення ставить державу перед необхідністю приділення особливої уваги героїко-патріотичному вихованню молодого покоління. У статті обґрунтована необхідність героїко-патріотичного виховання молоді у вітчизняному соціокультурному просторі. Зроблено акцент на ідеологічну складову патріотичного виховання. Визначені основні соціальні інститути, котрі сприяють патріотичному вихованню.

Ключові слова: патріотичне виховання, ідеологія, інституту освіти, інститут сім'ї, інститут релігії.

Кожне суспільство потребує гармонії та стабільності, котрі ґрунтуються на моральних та етичних нормах і цінностях. Носіями цих норм є особистості з високоморальною поведінкою, серед яких чільне місце займають герої. Героїчна особистість представляє собою досконалу в духовному та фізичному сенсі людину, що є прикладом для сучасників, прийдешніх поколінь. Герой потрібен як приклад добра, відваги, сміливості та позитивних цінностей молоді. Сучасне суспільство знаходиться в кризовому стані, викликаному боротьбою раціонального та ірраціонального начал у людині, що потребує переосмислення образу героя згідно з новою суспільною ситуацією.

Формуючи уявлення про шляхи героїко-патріотичного виховання, у статті спираємось на погляди Володимира Мономаха, Г. Сковороди В. Сухомлинського та інших. Аналізуючи останні дослідження у сфері патріотичного виховання, потрібно звернути увагу на теорію виховання в сім'ї П. Щербаня; концепцію змісту патріотичного виховання школярів К. Чорної; стратегію патріотизму як основу сучасного виховання та ідеології держави В. Гонського тощо.

Метою статті є створення нової цілісної системи героїко-патріотичного виховання, яке базується на єдності сімейних, релігійних, освітніх, національних цінностей та сприяє гармонізації відносин між Батьківщиною і особистістю громадянина-патріота.

Українське патріотичне виховання сьогодні набуває особливої актуальності. Задля успішного руху в цьому напрямку потрібно сформуванню Державну національну програму, в котрій будуть враховані всі позитивні наукові та практичні напрацювання. Підтримка національного, патріотичного виховання повинна стати основним критерієм формування молоді.

Кожний етап розвитку українського суспільства має своїх героїв, які формувалися під впливом історичних, культурних, ментальних особливостей. Виняткової актуальності сьогодні набуває виховання дітей та молоді на прикладах національного героїзму задля розвитку в них відваги, здатності долати труднощі та робити суспільно значущі вчинки. У час розбудови нашої держави в науково-освітньому просторі не приділяється достатньої уваги пошуку героїчних ідеалів, котрі б змогли стати прикладом та життєвим орієнтиром для молодого покоління. Однак сучасні реалії відображають кардинально протилежні суспільні процеси: замість формування та піднесення героїчного ідеалу в суспільстві відбувається дегероїзація українського народу, української історії.

Сучасна історія України створює нові приклади героїзму, найбільш яскравим з яких є Революція гідності, котра підняла стан

українців до *vita heroica* та сформувала новий пантеон героїв. Революція показала згуртованість суспільства та піднесення громадянської активності. Українське суспільство повстало за людську та національну гідність, які роками нехтувалися правлячою елітою.

Піднесення героя, позиціонування його як ідеалу для стратегії побудови суспільства завжди тісно пов'язувалася з ідеологією. У контексті нашої статті особливе значення має визначення ідеології: «Ідеологія – система форм суспільної свідомості, котра виступає як свідомо визначена форма духовного життя» [14, 247]. Хоча є і інші погляди на ідеологію, наприклад М. Бахтіна, який, знімаючи класово-політичні контексти, дає семіотичну, знакову дефініцію ідеології: «Ідеологія – синонім знакового. До кожного знаку можна застосувати критерії ідеологічної оцінки (істина, справедливість, добро тощо)» [4, 164]. Отже, семіотика дає підстави інтерпретувати ідеологію і пов'язаний з нею героїзм як естетичну категорію. У ХХ ст. ідеологічна складова виконувала важливу роль у створенні образу героя, його піднесенню в очах суспільства (герої Великої Вітчизняної війни, Ю. Гагарін тощо). Іноді ідеологічно створювалися «штучні» герої, покликані підняти бойовий, трудовий та громадянський дух народу (Стаханов).

На сучасному етапі розвитку української держави на формування образу героя впливають ЗМІ, культура мас-медіа, де ідеологічно формується та культивується образ антигероя. Останній не пов'язаний із моральністю у її загальноновизнаному розумінні, антигерой існує за законами власної «моралі», за межами загальнолюдських цінностей та нормам поведінки. Він зустрічається у сфері мистецтва, політики, бізнесу та кримінальних колах. За всіма критеріями та стандартами героїзму антигерой займають нижчий щабель ієрархії, але в сучасному суспільстві, через відсутність національної ідеологічної доктрини, педагогічного та наукового впливу на процес формування уявлень про героїзм, саме антигерой підносяться на вищий ієрархічний рівень. Пропаганда саме такого «героїзму» щоденно лунає з екранів телевізорів, мережі Інтернет, сторінок журналів.

Сьогодні поняття «герой» часто замінюється більш сучасними та зрозумілими «кумир», «легенда», «зірка». Всі вони наділяються героїчними якостями, але в більшості випадків не мають до героїзму жодного відношення, а інколи створюються штучно. Так, кумиром називають предмет особливого поклоніння, любові та шани для великої кількості людей. Переважно це артисти, спортсмени, іноді відомі лікарі та педагоги. Часто суспільство штучно наділяє їх героїчними якостями та дорівнює до героїв. Легендою ж у суспільстві

називають видатну людину, котра віддала все життя своїй справі та досягла значних успіхів (М. Амосов, В. Лобановський, Б. Ступка). Такі люди мають максимально насичене життя та залишають по собі слід для наступних поколінь як приклад служінню своїй справі. Найбільш зрозумілим поняттям для сучасної молоді є «зірка», яке сучасною масовою культурою дорівнюється до поняття «герой». Подібні «герої» створюються легко й існують недовгий час, також вони є сумнівними, бо пропагують не високодуховні цінності й норми в суспільстві, а – навпаки – знижують планку моралі й духовності, що призводить до негативних наслідків у суспільстві.

Особливий вплив на формування героїчних якостей у молодого покоління має освіта. Відомий український педагог Г. Ващенко, аналізуючи проблему героїзму, писав: «...моральний стан народів, що борються, є тією силою, від якої в основному залежить перемога. Через те, що внаслідок морального розкладу населення розпадалися могутні імперії, так само з тієї ж причини розпадаються армії. Тому велику шкоду народу роблять ті, що тим чи іншим способом розкладають його моральний стан» [1, 3]. Учений вважав, що патріотизм насамперед виявляють прості люди, що призводить до зростання національної свідомості українського народу. Так історично склалося, що побудова «здорового», конкурентоздатного, патріотичного суспільства виховується на героїчних ідеалах. В усі часи герої виступають певним «цементуючим» елементом, який об'єднує суспільство, дозволяє йому зорієнтуватися на шляху свого подальшого розвитку.

Досліджуючи проблему патріотичного виховання молоді, потрібно зазначити, що «Патріотизм – любов до Вітчизни, тобто країни, міста, місця, де народився, спільноти індивідів, які мешкають на одній землі, єдині у своїх культурних прив'язаностях і в прагненнях захищати свою цінність» [15, 29]. Під патріотизмом слід розуміти любов до свого народу, до своєї держави. Важливою якістю українського патріотизму мусить стати «...турбота про благо народу, сприяти становленню й утвердженню України як правової демократичної соціальної держави, готовність відстояти належність Батьківщини» [9, 1]. В основу патріотичного й духовно-етичного виховання молоді повинні бути покладені національна свідомість та усвідомлення беззаперечної цінності своєї Батьківщини.

Необхідність активізації процесу виховання громадянина-патріота є очевидною та повинна об'єднати в собі цілий комплекс соціальних, психологічних, педагогічних методик, спрямованих на формування у молоді здорового сприйняття дійсності, здатності до саморегуляції,

здорового соціального самопочуття. Розуміння того, що «...бути патріотом – значить духовно піднятися, усвідомити безперечну цінність Батьківщини, а національна свідомість, як глибоке усвідомлення народом своєї етнічної належності та своєрідності історичної долі, є невід’ємним атрибутом кожної нації» [13, 13]. Ідея державного патріотизму повинна стати об’єднуючим фактором в Україні.

Сучасна школа повинна постійно змінюватися та шукати нові шляхи, нові форми розвитку патріотичного виховання, тим самим створюючи можливості розширення особистісних перспектив учнів відповідно до демократичних та плюралістичних тенденцій розвитку суспільства. Проте її потенціал обмежується матеріальними, організаційними, культурними, технологічними, ідеологічними та іншими суспільними обставинами. Подолати цю обмеженість можна лише через налагодження взаємодії школи з іншими елементами соціалізації – сім’я, громада, церква, засоби масової інформації, виробничими структурами [3, 10].

У виховання молоді на героїчних ідеалах провідну роль покладається на інститут освіти, який повинен з найвищих його щаблів виховувати дитину на прикладах героїзму. В першу чергу постать вчителя, його особистий приклад та принципи відіграють визначальне значення у вихованні молоді. Взаєморозуміння між вчителем та батьками, їх спільна дія сприяють розвитку героїчної особистості. Підкреслюючи, що героїчне – це моральне явище, яке має естетичну форму піднесеного, М. Киященко стверджує: «Героїчне не може викликати страх чи жах, воно, як і піднесене, радує, захоплює людину, викликає в неї почуття гордості. Крім того, героїчне пробуджує відчуття вищості над силами природи, надихає на боротьбу, викликає бажання бути активним, сильним» [7, 89]. Виховання молоді на гідних героїчних ідеалах надихає суспільство на боротьбу, розвиває відчуття оптимізму і свободи.

Історичні процеси, що відбуваються в Україні на межі ХХ-ХХІ ст., призвели не лише до зміни суспільного ладу, а й до руйнації усталених моральних, культурних, етичних цінностей, а на їх місці не відбулося формування нових. Саме цей факт робить більш глибокою суспільну кризу, на тлі якої проходить зміна суспільних норм і цінностей. Епоха постмодернізму характеризується тим, що «...піднесене замінюється дивовижним, трагічне – парадоксальним, іронія стає змістоутворюючим принципом мозаїчної дійсності» [8, 297]. Бажання деяких членів суспільства повернутися до радянських цінностей є утопією. Таким чином, Україна знаходиться в певному маргінальному

положенні: з одного боку – відбулася руйнація й відмова від усталених протягом десятиліть радянських героїчних критеріїв до яких немає повернення, а з іншого, – не відбувається вироблення власних, нових, суто українських норм, правил виховання та розвитку суспільства.

Задля подолання зазначених негативних тенденцій особливу увагу потрібно приділяти вихованню молоді. Молоде покоління необхідно ознайомлювати з такими надбаннями минулого, як «Повчання дітям» Володимира Мономаха, праці Г. Сковороди тощо. На сучасному етапі розвитку суспільства громадянсько-патріотичне виховання повинно стати одним із провідних напрямів системи освіти. Соціокультурні умови сьогодення потребують формування в молоді відчуття належності до народу України, виховання громадянської позиції. Громадянське та патріотичне виховання повинно здійснюватися комплексно та в повній взаємодії закладів освіти, сім'ї, суспільства, а також включати в себе цілий комплекс заходів: моральне, правове, патріотичне виховання. Патріотичне виховання є неможливим без осягнення ролі героя в історії та сучасності. Громадянське виховання орієнтує молодь на засвоєння загальнолюдських цінностей, культурних і духовних традицій українського народу.

Серед заходів, спрямованих на успішне виховання патріотизму та громадянськості, потрібно виокремити такі:

- прищеплення молоді поваги до історико-культурної спадщини українського народу;
- формування морально-психологічної та фізичної готовності до захисту своєї держави, здійснення героїчного вчинку;
- залучення молодого покоління до патріотично-пошукової діяльності для більш чіткого розуміння історії та підвищення героїчного потенціалу українців;
- виховання молоді за допомогою літературних творів, у яких підноситься образ українського героя як борця за незалежність української землі, за національну справедливість;
- відвідування підростаючим поколінням місць бойової слави, музеїв, ознайомлення з пам'ятниками, присвяченими національним героям, що сприяє підвищенню патріотичного духу українського народу.

Необхідно зазначити, що прищеплення молодому поколінню героїчних ідеалів, його патріотичне виховання повинно сприяти розвитку духовності, вихованню активної соціальної та громадянської позиції особистості, котра чітко пов'язує себе зі своєю вітчизною та народом. «Значення героїзму та патріотизму на початку третього

тисячоліття полягає в тому, що вони виступають як міцні мобілізаційні ресурси розвитку особистості, колективу, суспільства і держави, активізують енергію громадян у розв'язанні проблем суспільного та державного розвитку на високу самовіддачу заради досягнення загальної мети – збереження та розвитку державності, прагнення зберегти та сприяти розвитку соціально-економічних, духовних, суспільних ідеалів та цінностей» [2, 68].

Герої Крут, битви під Базаром, герої «Революції Гідності» – ось ті ідеали, на яких повинно базуватися патріотичне виховання. Національні цінності закладені нашими пращурами та новітні надбання українців є основою патріотичного розвитку молоді. І цей процес повинен починатися з раннього дитинства, щоб сформувати у підростаючого покоління належне уявлення про героїчну особистість, подвиг і змінити існуюче хибне, котре сформовано сучасними фільмами, мультфільмами та чужими українцю культурними цінностями. Такі зміни в освіті повинні торкнутися не лише історії, де, нарешті, потрібно приділити увагу правдивим фактам, а не кон'юнктурним, а й інших навчальних предметів:

- на уроках музики належна увага повинна бути приділена українським патріотичним пісням, в яких оспівані герої-захисники рідної землі від загарбників;

- на уроках літератури особливе місце повинна займати героїчна проза та поезія, котра змальовує виникнення та розвиток героїчних постатей на теренах України, славетність їх дій;

- на уроках біології потрібно звернутися до науковців, котрі власним життям і працею створювали відкриття спрямовані на розвиток держави (В. Вернадський, О. Богомолець, М. Вавилов тощо).

І такі зміни повинні відбутися по кожному напрямку для формування всебічного уявлення молоді про героя-патріота. Знайомство з героїчними сторінками історії, мистецтва, літератури та науки України, життям героїчних постатей повинно надати приклади громадянського служіння та патріотизму.

Сьогодні світогляд підростаючого покоління постає фактично як «чистий аркуш», котрий необтяжений застарілою радянською ідеологією і є відкритим для формування національних та загальнолюдських пріоритетів. Хоча за короткий час незалежності наша держава вже має серйозні прорахунки у патріотичному вихованні, адже слабка взаємодія між поколіннями та несформованість ідеалів не сприяють героїчному піднесенню молоді.

Одним з ключових місць формування героїчних якостей є родина. Саме тут відбувається початкова соціалізація та створюються перші

уявлення про героїв і героїзм. Ті пріоритети та цінності, що закладаються в родині, і є підґрунтям для подальшого формування героїчної особистості. «У кожного із нас є Вітчизна, яка починається з чогось маленького, начеб то непримітного... з родини» [11, 178]. Ідея патріотичного виховання у сім'ї належить В. Сухомлинському та спрямована на прищеплення любові до рідної країни, вірності Батьківщині через участь у громадському житті, причетність до історії і слави свого народу.

У сучасних умовах економічної, політичної, духовної кризи в державі, надзвичайно гостро постає проблема відродження української сім'ї та її традицій. «Сім'я – це те первинне середовище, де людина повинна вчитися творити добро. Сім'я щодня, щогодини, доторкається до духовного життя дитини... морально патріотична поведінка людини є плодом тих квіток, які квітнуть у сім'ї» [11, 181]. Педагог наголошує на особливому впливі родини на духовно-моральний і громадсько-патріотичний розвиток особистості.

Саме активна участь батьків у вихованні дитини, формуванні її особистості є первинною. Перші приклади та уроки патріотизму дитина отримує в родині, де батьки передають їй свою любов до рідного краю, мови, традицій, історії нашої держави тощо. Конкретні прояви патріотичних почуттів батька і матері мають великий вплив на дитину. Так, кожна родина має свою історію та своїх героїв. Дитина з перших років життя повинна виховуватися в повазі до них, а розмови з батьками формують повагу до минулого, його героїв.

Витоки традиції виховання патріотизму українців сягають своїм корінням часів Київської Русі та продовжували формуватися протягом усієї української історії. Так, Володимир Мономах наголошував на тому, що дітей потрібно виховувати на позитивних прикладах поведінки батьків та дідів. Особливу увагу мислитель приділяв духовному вихованню дітей, де основним критерієм вихованості постає поведінка батьків та інших членів родини. «Не проминіть ніколи людину, не привітавши її, і добре слово їй мовте». [10, 367]. Саме на історичних фактах героїзму, патріотизму, любові та шани до своєї родини, народу, держави і повинно базуватися патріотичне виховання в сім'ї, спадкоємність поколінь, трудові, моральні, культурні, національні приклади батьків, повинні виховати любов до рідної держави у дітей.

Зароджується патріотизм з виникнення родинних відчуттів до всіх членів родини: матері, батька, дідуся, бабусі та інших. Сім'я виступає першим щаблем формування патріотизму. Знання історії власної родини, її коренів, гордість за своїх рідних – основа такого виховання.

Бо людина, яка не пишається своїми рідними, не знає історії власної сім'ї, не може бути патріотично налаштованою до своєї держави, народу, нації. У родині дитина отримує перші уроки громадянськості через моральні норми суспільства, котрі батьки втілюють в життя сім'ї. Основні звички, принципи та цінності особистості створюються саме у сім'ї і саме від цього, в першу чергу, залежить рівень патріотизму молодшої людини.

Патріотизм і громадянська свідомість дитини виховується не лише особистим прикладом батьків, а й через спільні заняття: відвідування театру, виставок, заняття спортом, подорожі тощо. Спільні справи та захоплення сприяють міцним зв'язкам між старшим та молодим поколінням, полегшують передачу досвіду, допомагають всебічному успішному вихованню. Таким чином, сім'я пособляє соціалізації дитини, її пошуку свого місця в соціумі та формуванню вільного, патріотичного громадянина держави. В період становлення світогляду дитини, батьки повинні сформувати почуття відданості родині, друзям, школі, Батьківщині, нації.

Важливу роль у формуванні та збереженні героїчних ідеалів, особливо на переламному етапі розвитку українського суспільства, відіграє церква. Релігія відіграє одну з провідних ролей у вихованні патріота України, його дія ґрунтується на особливостях національної ідеології, гуманізму. Не виховавши релігійний патріотизм неможливо виховати патріота своєї держави. Релігійне підґрунтя життя українців сформувало неповторний менталітет нації, де важливим аспектом у вихованні дитини є не лише патріотизм до власної держави, родини, а й до релігії.

Історичний досвід доводить, що віра виступає однією з умов морального вдосконалення особистості та спонукає до героїзму заради неї. Втрата ж віри перетворює позитивну енергетику, бажання відстоювати ідеали на руйнівну енергію, котра сприяє формуванню антигероїв. Сьогодні українське суспільство знову повертається до релігії, що сприяє подоланню духовної кризи та відродженню християнських засад у вихованні молодого покоління. Проблема полягає лише в особистісному сприйнятті священниками форм та методів виховання дітей та молоді.

У патріотичному вихованні активну участь беруть традиційні релігійні організації, що існують у державі. Інститут церкви має великий історичний досвід у вихованні молоді. Для християнина патріотизм є не що інше, як виконання Божого заповіді про любов до Бога та свого ближнього. В першу чергу, патріот-християнин поважає свою Батьківщину як місце, де шанується православна віра.

«Пам'ятайте, що Вітчизна земна з її Церквою є передпокоєм Вітчизни небесної, тому любить його палко та будьте готові душу свою за неї покласти» [6, 5]. Саме тому для християнина-патріота громадянський обов'язок – це перш за все служіння Богу, виконання заповідей господніх. А любов до Батьківщини, з релігійної точки зору, є любов до свого народу; любові до інших народів як виконання заповіді про любов до ближнього.

Сучасна історія України вказує на особливу роль церкви та віри в Бога у суспільному житті. Так, відродження інституту капеланів в українському війську є необхідним для підняття морального і духовного духу бійців. Підтримка церквою власного народу під час Революції Гідності та бойових дій на Сході нашої держави виступає прикладом мужності та патріотизму.

Одним з найважливіших факторів формування молоді на сучасному етапі розвитку українського суспільства є засоби масової інформації. Тому особливу увагу потрібно приділити тим ЗМІ (Інтернет, телебачення, періодичні видання), котрим молодь віддає перевагу. Особливу увагу засоби масової інформації повинні приділити просвітницькій роботі, в ході якої молодь повинна навчитися патріотизму, повазі до героїв, відповідальності за героїчні діяння, гордості за свою Батьківщину. Фільми, передачі, статті спрямовані на висвітлення героїчних подвигів українського народу, героїчних моментів історії і сьогодення, повинні стати предметом обговорення в родині, в школі. Для укріплення патріотичної свідомості українців ЗМІ повинні спрямувати свою діяльність на створення інформаційного продукту спрямованого на розкриття героїзму та патріотизму у різні епохи становлення держави, пошуку та оспівуванню героїв сучасності, збільшенню кола героїв та патріотів країни.

Сприяння героїчно-патріотичному вихованню, активна участь молоді у процесі розбудови країни, в ході якого молодь почне усвідомлювати важливість своєї участі в житті України, поважати її культуру, історію, традиції тощо. Як зазначено вище, значну роль у цьому процесі відіграють держава, сім'я, заклади освіти, інститут церкви, засоби масової інформації основним завданням котрих є взаємодія з молоддю задля метою формування національної самосвідомості, громадянської позиції, патріотизму.

Останні події в Україні актуалізують тему українського національно-патріотичного виховання. Безперечно, сучасна молодь повинна виховуватись на героїчних ідеалах саме тих постатей, котрі боролися за українську незалежність. Формування справжнього

громадянина-патріота не може базуватися на старих радянських ідеалах чи ідеалах запозичених ззовні. Виховання школярів і студентів на героїчних ідеалах нашої історії і є основним завданням освіти, яка повинна переформатуватися відповідно до національної доктрини.

Таким чином, героїко-патріотичне виховання складає одну з важливих основ українського суспільства, сприяє його консолідації та саморозвитку. І саме тому об'єктивно необхідним є комплексний розвиток національних, патріотичних та героїчних цінностей задля збереження цілісності України, самобутності української культури, майбутнього нашої держави. Система героїко-патріотичного виховання молоді повинна базуватися на єдності дій таких соціальних інститутів, як сім'я, освіта, релігія. Особливу увагу потрібно приділити засобам масової інформації та ідеології, котру вони формують у суспільстві. Впровадження цілісної системи героїко-патріотичного виховання на державному рівні відкриє нові можливості та перспективи перед молоддю у подальшій розбудові України. У статті лише окреслена стратегія героїко-патріотичного виховання у вітчизняному соціокультурному просторі, яка потребує подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Ващенко Г. Г.* Героїзм // Освіта. – 2003. – № 16. – С. 3.
2. *Вырицков А. Н., Кусманцев М. Б.* Служение отечеству как смысл российского патриотизма. Научно-популярное издание. – Волгоград : НП ИПД «Авторское право», 2005. – 119 с.
3. *Гонський В.* Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави // Рідна школа. – 2001. – № 2. – С. 9-14.
4. *Грицанов А. А.* Новейший философский словарь. – Минск : Книжный Дом, 2003. – 1280 с.
5. Самоиспытание христианина по плану обязанностей его к Богу, ближнему и самому себе. Составил священник, магистр Григорий Дьяченко. – М. : Типография В. В. Чичерина, 1897. — 165 с.
6. Иоанн (Снычев), митр. Битва за Россию [Электронный ресурс]. – СПб., 1994. – Режим доступа : <http://filegiver.com/free-download/mitropolit-ioann-snychev-bitva-za-rossiyu.fb2>.
7. *Киященко Н. И.* Героическое как категория эстетики // Эстетика. Категории. Искусство. М., 1965. – 341с.
8. *Маньковская Н. Б.* Эстетика постмодернизма. – СПб. : Альтейя, 2000. – 384 с.

9. Маркс К., Энгельс Ф. Собрание сочинений. – М.: Государственное издательство политической литературы, 1955. – Т. 21. – С. 269-317.
10. Повчання [Володимира Мономаха] // Повість врем'яних літ. – К., 1990.
11. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості: Вибрані педагогічні твори в 5т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 1. – С. 177-184.
12. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви. П. II. 3 [Электронный ресурс]. – М., 2000. – С. 38. – Режим доступа: <http://www.patriarchia.ru/db/text/141422.html>.
13. Чорна К. І. Зміст патріотичного виховання школярів в умовах державотворчого процесу в Україні // Виховання патріотизму у дітей та молоді в сучасних соціально-економічних умовах: Матеріали звітної науково-практичної конференції. – К., 1999. – С. 12-14.
14. Шинкарук В. І. Філософський словник. — 2. вид. I доп. — К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. — 800 с.
15. Щербань П. М. Національне виховання в сім'ї. – К.: Борівітер, 2000. – С. 26-30.

Микольченко В. С. Стратегия героико-патриотического воспитания в отечественном социокультурном пространстве.

Падение духовно-нравственных ценностей, дефицит патриотических чувств у части населения ставит государство перед необходимостью особого внимания к героико-патриотическому воспитанию молодого поколения. В статье обоснована необходимость героико-патриотического воспитания молодежи в отечественном социокультурном пространстве. Сделан акцент на идеологическую составляющую патриотического воспитания. Определены основные социальные институты, которые способствуют патриотическому воспитанию.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, идеология, институт образования, институт семьи, институт религии.

Mikol'chenko V. S. Strategy hero-patriotic education in domestic social and cultural space.

Every society requires harmonies and stabilities which are based on moral and ethics norms and values. The transmitters of these norms are personalities with a by a high moral conduct, among which a main place is occupied by heroes. Heroic personality is a perfect in spiritual and physical sense man, which is an example for contemporaries, comings generations. A hero is needed as an example of good, courage, boldness and positive values of young people. Modern society is in the crisis state, caused the fight of the rational and irrational beginnings in a man which needs forming of new of appearance of hero in obedience to a new public situation.

The purpose of the article is creation of the new integral system hero-patriotic education which is based on unity of domestic, religious, educational, national values and instrumental in harmonization of relations between Motherland and personality of citizen-patriot.

Ukrainian patriotic education acquires the special actuality today. For the sake of successful motion in this direction it is needed to form the Government national program all positive scientific and practical works will be taken into account in which. Support of national, patriotic education must become the basic criterion of forming of young people.

Falling spiritually moral values, the deficit of patriotic senses in parts of population puts the state before the necessity of sparing of the special attention to hero-patriotic to education of the young generation. In the article the grounded necessity hero-patriotic education of young people in domestic social and cultural space. An accent is done on the ideological constituent of patriotic education. Basic social institutes which are instrumental in patriotic education are certain.

Keywords: patriotic education, ideology, to the institute of education, institute of family, institute of religion.

ПОЛІТОЛОГІЯ

Криворучко Н. В.

АСИМЕТРІЯ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ ЧЕСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН

Чесько-американські відносини є класичним зразком асиметричних відносин, коли одна держава переважає другу за площею своєї території, військовим та економічним потенціалом, за кількістю населення, соціальним складом та іншими параметрами. Аналіз характеру співробітництва ЧР та США у сфері безпеки спонукає до необхідності вивчення моделі такого двостороннього співробітництва. Нерівномірність потужностей і особливостей стратегічної культури цих двох країн створює можливості реалізації як двосторонніх проєктів, так і багатостороннього партнерства в рамках трансатлантичного співробітництва. У статті розглянуто різні типи асиметрії та виокремлено характерні риси чесько-американської асиметрії відносин від початку їх становлення, простежено характер взаємовпливу та можливості реалізації національних інтересів невеликої держави в центрі Європи за умов особливого партнерства зі США.

Ключові слова: асиметрія, безпека, стратегічна і безпекова культура, США, ЧР.

Ускладнення системи безпеки міжнародних відносин урізноманітнює її чинники, що впливають на її формування та співробітництво міжнародних гравців. Стратегічне лідерство Сполучених Штатів поруч зі слабкістю Спільної політики безпеки і оборони ЄС продовжує відігравати ключову роль у системі колективної системи безпеки, що було підтверджено недавнім «європейським туром» президента Барака Обами. Відповідно, на сьогодні в суспільному та академічному дискурсах постало питання не пропорційності систем безпеки, державних стратегій, загроз системі безпеки міжнародних відносин. Відповідно, постає проблема визначеності рамок, меж співробітництва, однією зі сторін яких є